

DE EUROPESE
UNIE IN HET
KORT

Europese
Commissie

Ontwikkeling en samenwerking

De armoede
bestrijden in
een
veranderende
wereld

„We hebben vandaag de technologische, financiële en materiële middelen om extreme armoede uit te roeien tegen 2030. Er is geen enkel excuus om dat niet te doen.”

Andris Piebalgs, Europees commissaris
voor Ontwikkeling

DE EUROPESE UNIE IN HET KORT

Deze publicatie maakt deel uit van een reeks brochures waarin wordt uitgelegd wat de EU doet op verschillende beleidsterreinen, waarom de EU daar een rol speelt, en wat de resultaten zijn.

U kunt online zien welke brochures beschikbaar zijn en ze desgewenst downloaden:

http://europa.eu/pol/index_nl.htm

Hoe de EU werkt
Europa 2020: Europa's groeistrategie
De grondleggers van de EU

Begroting
Belastingen
Buitenlands en veiligheidsbeleid
Concurrentie
Consumenten
Cultuur en audiovisuele media
De Economische en Monetaire Unie en de euro
Digitale agenda
Douane
Energie
Fraudebestrijding
Grenzen en veiligheid
Handel
Humanitaire hulp en civiele bescherming
Interne markt
Justitie, burgerschap en grondrechten
Klimaatbescherming
Landbouw
Migratie en asiel
Milieu
Ondernemingen
Onderwijs, opleiding, jeugd en sport
Onderzoek en innovatie
Ontwikkeling en samenwerking ✖
Regionaal beleid
Uitbreiding
Vervoer
Visserij en maritieme zaken
Voedselveiligheid
Volksgezondheid
Werkgelegenheid en sociale zaken

INHOUDSOPGAVE

**Waarom een Europees ontwikkelings-
en samenwerkingsbeleid nodig is**
Meer dan de som van de delen 3

Hoe de EU dit aanpakt
Een aanpak op maat 6

Wat de EU doet
Van woorden naar daden 9

Vooruitzicht
Onze ambities waarmaken 15

Meer informatie 16

De Europese Unie in het kort: Ontwikkeling en samenwerking

Europese Commissie
Directoraat-generaal Communicatie
Publicaties
1049 Brussel
BELGIË

Manuscript voltooid in februari 2014

Foto's op de omslag en bladzijde 2: © iStockphoto.com/
lucadp

16 blz. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24217-5
doi:10.2775/57438

Luxemburg, Bureau voor publicaties van de Europese
Unie, 2014

© Europese Unie, 2014
Reproductie toegestaan. Voor overname of reproductie
van afzonderlijke foto's dient u de rechthebbenden zelf
om toestemming te vragen.

Waarom een Europees ontwikkelings- en samenwerkingsbeleid nodig is

Meer dan de som van de delen

In 2012 gaven de Europese instellingen en de 28 EU-landen samen 55,2 miljard € uit aan officiële ontwikkelingshulp. Dat is meer dan de helft van alle officiële hulp samen en daarmee is de EU wereldwijd de grootste donor.

De Europese Commissie verstrekke daarnaast in 2012 meer dan 13,5 miljard € hulp aan derde landen. De EU verbindt zich er duidelijk toe om ontwikkelingslanden te helpen hun achterstand in te lopen, niet alleen uit solidariteit, maar ook om de wereld veiliger en welvarender te maken. Dat gezamenlijke Europese optreden werpt op heel wat vlakken zijn vruchten af: dankzij haar unieke positie kan de EU meer bereiken dan afzonderlijke landen.

De EU is wereldwijd aanwezig in 140 landen en beschikt over de noodzakelijke deskundigheid, geloofwaardigheid en neutraliteit op het gebied van mensenrechten, verkiezingswaarneming, goed bestuur en crisisbeheer. De EU-programma's hebben een looptijd van meerdere jaren, waardoor het mogelijk wordt om voorspelbare hulp te verstrekken op de lange termijn. Dat is essentieel voor een duurzame ontwikkeling.

De EU coördineert het optreden van de verschillende donoren. Als supranationale organisatie kan zij ambitieuze gezamenlijke doelstellingen formuleren en complete oplossingen uitwerken voor mondiale ontwikkelingsuitdagingen. In het huidige economische klimaat is het belangrijker dan ooit dat overlapping wordt vermeden. De EU heeft tot slot ook de kritieke massa om te reageren op mondiale uitdagingen.

De ontwikkelingsactiviteiten van de EU worden afgestemd op haar inspanningen op andere vlakken, zoals humanitaire hulp, milieu, veiligheid en handelsbeleid.

Solidariteit als centraal thema van de Europese opbouw

Ontwikkelingssamenwerking maakt al van in het prille begin deel uit van het Europese integratieproces. Het Verdrag van Rome (1957) voorzag in de oprichting van het Europees Ontwikkelingsfonds, dat hulp moest verlenen aan kolonies en overzeese gebiedsdelen. Toen aan het begin van de jaren zestig de dekolonisatie op gang kwam, stemden de toenmalige lidstaten ermee in te delen in de kosten voor de ondersteuning van hun voormalige kolonies nadat zij onafhankelijk waren geworden. Dat beleid werd geleidelijk uitgebreid naar steeds meer ontwikkelingslanden in Azië, Latijns-Amerika en het Europees nabuurschap.

Dat leidde in 2000 uiteindelijk tot de Overeenkomst van Cotonou tussen de EU en landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS). Die handels- en steunovereenkomst, het meest omvattende partnerschap tussen de ACS-landen en de EU tot dusver, heeft een looptijd van twintig jaar. Het doel is om door samenwerking de armoede uit te bannen en de ACS-landen te helpen zich te integreren in de wereldeconomie.

Dankzij andere financieringsinstrumenten, zoals het Instrument voor ontwikkelingssamenwerking en het Europees Nabuurschapsinstrument, kan de EU ook in andere delen van de wereld activiteiten ontplooiën.

Bovendien heeft de EU zich in 2000 ertoe verbonden de millenniumontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties te ondersteunen. Die moeten de extreme armoede vóór 2015 hebben teruggedrongen.

Het Verdrag van Lissabon heeft de rechtsgrond voor de ontwikkelingssamenwerking van de EU verder versterkt. Het Verdrag bepaalt dat het terugdringen en uiteindelijk uitbannen van de armoede het hoofddoel moet zijn van het beleid voor ontwikkelingssamenwerking van de EU. Bij de uitvoering van EU-beleid moet altijd rekening worden gehouden met de gevolgen voor ontwikkelingslanden. Dat houdt ook in dat het ontwikkelingsbeleid een op zichzelf staand beleidsterrein is.

Een belangrijke bijdrage tot de millenniumontwikkelingsdoelstellingen

Op de top van de Verenigde Naties in 2000 sloot de EU zich aan bij de verbintenis van wereldleiders om armoede uit te roeien tegen 2015. Acht millenniumontwikkelingsdoelstellingen werden vastgesteld:

- *extreme armoede en honger uitbannen;*
- *zorgen voor universeel basisonderwijs;*
- *de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bevorderen;*
- *de kindersterfte beperken;*
- *de gezondheid van moeders verbeteren;*
- *hiv/aids, malaria en andere ziekten bestrijden;*
- *zorgen voor ecologische duurzaamheid;*
- *een wereldwijd partnerschap tot stand brengen.*

Voortdurend streven naar meer efficiëntie

De millenniumontwikkelingsdoelstellingen staan bij alle EU-activiteiten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking centraal en zijn dan ook de belangrijkste doelstellingen ervan. Maar om ze te verwezenlijken, is geld nodig. Daarom werd in 2002 in Monterrey, Mexico, een internationale VN-conferentie over ontwikkelingsfinanciering gehouden. Die leidde tot de Consensus van Monterrey, waarbij staatshoofden en regeringsleiders hebben afgesproken om alle financieringsinstrumenten (nationaal en internationaal, publiek en privaat) voor de ontwikkelingshulp in te zetten, en ook de beschikbare middelen daarvoor aanzienlijk te verhogen.

Sindsdien heeft de EU haar collectieve bijdrage aan ontwikkelingslanden jaarlijks geëvalueerd.

Kinderen op de weg tussen Keren en Barentu, Eritrea. De EU heeft het land weer overeind geholpen na de grensoorlog met Ethiopië in 1998.

„Agenda voor verandering”: de reactie van de EU op nieuwe uitdagingen

Om de ontwikkelingsdoelstellingen te kunnen behalen, moet het EU-beleid de wereldwijde veranderingen kunnen bijbenen. Of het nu gaat om de schaarste van natuurlijke hulpbronnen, de groei in opkomende economieën of de gevolgen van de economische crisis, de EU moet haar ontwikkelingssamenwerking voortdurend aanpassen aan nieuwe uitdagingen en kansen.

De „Agenda voor verandering”, die werd goedgekeurd in 2011, is een strategie om de armoede terug te dringen door essentiële veranderingen door te voeren in de manier waarop EU-steun wordt verleend. Enkele voorbeelden:

- De hulp differentiëren door dáár hulp te bieden waar die het meeste effect heeft en het hardst nodig is. Naargelang van de situatie in elk land moet worden bepaald welke vorm van hulp het efficiëntst is.
- De EU-activiteiten toespitsen op maximaal drie sectoren per land.
- De EU-hulp beter coördineren om meer effect te sorteren op het gebied van ontwikkeling.
- De nadruk leggen op mensenrechten, democratie en goed bestuur, voortbouwend op de lessen die

zijn getrokken uit de recente omwentelingen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

- De steun voor inclusieve en duurzame groei verhogen door actiever op te treden in strategische sectoren als landbouw en energie, en door ontwikkeling door de privésector te stimuleren.
- De beleidssamenhang optimaliseren om ervoor te zorgen dat ontwikkelingsaspecten worden meegenomen op alle EU-actieterreinen. Op die manier zal de EU bijvoorbeeld het verband tussen ontwikkeling en handel kunnen aanpakken.

Hoge verwachtingen, hoge inzet

Hoewel het aandeel van de bevolking in de ontwikkelingslanden dat in extreme armoede leeft tussen 1990 en 2005 gedaald is van 46 naar 27 %, leven wereldwijd nog steeds zo'n 1,2 miljard mensen onder de internationaal vastgestelde armoedegrens van 1,25 USD per dag. Die cijfers zijn bemoedigend, maar maken ook duidelijk dat ons nog grote uitdagingen wachten.

Meer dan tien jaar na de goedkeuring van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen zijn veel landen hun armoede en conflicten te boven gekomen. Een aantal van hen is uitgegroeid tot verantwoordelijke internationale donoren en dynamische economieën. Helaas zijn ook heel wat landen in nog meer armoede, conflict en onzekerheid terechtgekomen en worden burgers in sommige van die landen nog steeds hun fundamentele mensenrechten ontnomen.

Het gaat om meer dan alleen maar armoede. De recente opstanden, vooral in het Middellandse Zeegebied, hebben duidelijk gemaakt dat ontwikkeling moet samengaan met eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden. De EU houdt daar bij alle aspecten van haar ontwikkelingsbeleid rekening mee.

De EU schenkt bijzondere aandacht aan de kwetsbaarste landen. Bijna de helft van haar ontwikkelingshulp gaat naar fragiele staten. In crisisgevoelige landen, waar de bevolking het kwetsbaarst is, zal de ontwikkelingshulp steeds meer worden toegespitst op vredesopbouw en staatsopbouw, om zo de kwaliteit van de hulp te verbeteren en zoveel mogelijk effect te sorteren. In situaties na een crisis, een conflict of een natuurramp zullen alle donoren worden aangemoedigd de overgang van humanitaire hulp naar duurzame ontwikkelingshulp in goede banen te leiden en beter te coördineren met het oog op de nodige stabiliteit. De EU is een belangrijke partner in deze „new deal” voor de inzet in fragiele staten.

Een geïntegreerd optreden om mensen uit de armoede te halen

Het ontwikkelingsbeleid houdt verband met grote mondiale vraagstukken die de EU samen met haar partners aanpakt. Van klimaatverandering en veiligheidsproblemen, zoals terrorisme of mensenhandel, tot migratie en een continue energievoorziening: ontwikkelingssamenwerking kan op een positieve manier bijdragen aan het optreden van de EU in de rest van de wereld.

De samenwerking met ontwikkelingslanden helpt de EU ook om haar groeidoelstellingen voor de komende jaren te verwezenlijken. Door samen te werken met ontwikkelingslanden en opkomende economieën kan slimme, duurzame en inclusieve groei worden gestimuleerd, in overeenstemming met de Europa 2020-strategie van de Unie. Door de welvaart te bevorderen en open, eerlijke markten overal ter wereld te stimuleren, ontstaat een win-winsituatie waarbij zowel de partnerlanden als de EU van de economische voordelen genieten.

Efficiënt beheer van de uitgaven is essentieel. De EU streeft ernaar om de beschikbare middelen zo goed mogelijk te benutten via een gecoördineerd EU-optreden.

© Europese Unie/Natalia Lazarewicz

De EU-samenwerking met Sudan is gericht op een koppeling van hulp, herstel en ontwikkeling, bijvoorbeeld in dit kamp voor ontheemden in Noord-Darfoer.

Hoe de EU dit aanpakt

Een aanpak op maat

De EU combineert verschillende strategieën om hulp te bieden aan landen in nood. Die hulp wordt hoofdzakelijk beschikbaar gesteld via projecten, subsidies en opdrachten, maar ook via sectorale steun en begrotingssteun.

- **Projecten, subsidies en opdrachten**

Een project is een reeks activiteiten die worden uitgevoerd om specifieke doelen te bereiken binnen een vooraf bepaalde termijn en budget. Subsidies zijn rechtstreekse financiële bijdragen aan organisaties of aan projecten die door die organisaties worden uitgevoerd. Subsidies worden verleend aan de beste kandidaten via oproepen tot het indienen van voorstellen. Opdrachten worden gegund via aanbestedingsprocedures voor de aankoop van diensten, leveringen of werken.

- **Begrotingssteun**

Bij begrotingssteun gaat het om financiële overdrachten naar de nationale schatkist van het partnerland, in combinatie met een intensieve beleidsdialoog. Het omvat ook maatregelen om het effect van die middelen te beoordelen en te verbeteren. Begrotingssteun is een belangrijk instrument om op basis van partnerschappen

en wederzijdse verantwoordelijkheid de ontwikkelingsstrategieën van de partnerlanden te financieren. De steun wordt verleend op basis van de door een bepaald land vastgestelde behoeften, waarbij de nadruk ligt op eigen nationale strategieën.

Om begrotingssteun te kunnen krijgen, moeten landen de mensenrechten, democratie en rechtsstaat eerbiedigen en aan strikte criteria voldoen, bijvoorbeeld wat betreft het beheer van de overheidsfinanciën.

- **Sectorale steun**

Een groot deel van de ontwikkelingsfinanciering die de EU verstrekt, is gericht op specifieke sectoren in partnerlanden, zoals energie, landbouw of onderwijs. Die sectoren worden ondersteund door de programma's van de partnerlanden een financieel duwtje in de rug te geven. Die financiering kan worden verstrekt in de vorm van sectorale begrotingssteun, subsidies en opdrachten of door de middelen van verschillende donoren te bundelen.

Lida en Alina uit Cazanesti in Moldavië profiteerden van EU-steun voor de sociale diensten in hun land.

Een horizontale en een verticale aanpak

De mechanismen voor ontwikkelingsfinanciering van de EU kunnen zowel een geografische als een thematische dimensie hebben. Voor de periode 2014-2020 bepalen drie geografische en drie thematische instrumenten waar en hoe het geld wordt besteed.

Het overgrote deel van de ontwikkelingsfinanciering is afkomstig van geografische instrumenten:

- Het Europees Ontwikkelingsfonds is het voornaamste instrument voor steunverlening aan landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen) en landen en gebieden overzee.
- Het Instrument voor ontwikkelingssamenwerking wordt gebruikt voor de samenwerking met Azië, Centraal-Azië, Latijns-Amerika, het Midden-Oosten en het zuiden van Afrika. Het omvat vijf thematische programma's waarin mondiale uitdagingen worden aangepakt: milieubescherming, de rol van niet-overheidsactoren, voedselzekerheid, migratie en humanitaire en sociale ontwikkeling.
- De ontwikkelingssamenwerking met de andere buurlanden wordt gefinancierd via het Europees Nabuurschapsinstrument.

Die hulpmiddelen worden aangevuld met gerichte thematische instrumenten die openstaan voor alle ontwikkelingslanden.

- Het Europees Instrument voor democratie en mensenrechten moet de mensenrechten en de fundamentele vrijheden beschermen en de democratie en de rechtsstaat bevorderen.
- Het Instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede verbetert de veiligheid in crisissituaties. Het moet ook de overgang naar stabiliteit na afloop van een crisis ondersteunen.
- Het Instrument voor samenwerking op het gebied van nucleaire veiligheid bevordert de nucleaire veiligheid, de stralingsbescherming en de paraatheid bij noodsituaties.

De thematische programma's van de EU moeten de deelname van organisaties uit het maatschappelijk middenveld en van lokale autoriteiten aan ontwikkelingssamenwerking bevorderen.

Beter, sneller, meer: doeltreffendheid van steun en ontwikkelingshulp

In de Europese consensus over ontwikkeling wordt een kader van gemeenschappelijke beginselen geschetst dat de EU en haar lidstaten moet helpen complementariteit en efficiëntie voorop te stellen bij de uitvoering van het ontwikkelingsbeleid.

De EU ziet toe op de kwaliteit van de hulpverlening door middel van concrete doelstellingen die internationaal zijn vastgesteld in de Verklaring van Parijs (2005) en de Actieagenda van Accra (2008). Ze zijn herzien door het forum op hoog niveau van Busan, naar aanleiding waarvan het mondiale partnerschap voor doeltreffende ontwikkelingssamenwerking is opgericht (2011).

Als lid van de Commissie voor ontwikkelingsbijstand van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO/DAC) heeft de EU zich op internationale fora ingezet om de impact van de ontwikkelingssamenwerking te verbeteren. Zij heeft ambitieuze streefdoelen vastgesteld om de doeltreffendheid van de mondiale ontwikkelingshulp te verhogen. Ook heeft zij de manier waarop hulp wordt verleend hervormd om aan die streefdoelen te voldoen.

Het vierde forum op hoog niveau over de doeltreffendheid van ontwikkelingshulp dat in 2011 plaatsvond in Busan, Zuid-Korea, betekende een keerpunt voor de mondiale ontwikkelingssamenwerking. Vertegenwoordigers van meer dan 160 regeringen en van internationale organisaties, het maatschappelijk middenveld en de privésector werden het eens over een aantal beginselen, doelstellingen en verbintenissen om de ontwikkelingssamenwerking doeltreffender te maken. Besloten werd over te stappen van een aanpak waarbij de nadruk alleen op steun lag, naar een bredere aanpak met alle actoren op het gebied van ontwikkeling.

Voor de onmiddellijke collectieve follow-up concentreert de EU zich op twee initiatieven:

- De EU-transparantiegarantie moet zorgen voor internationaal vergelijkbare gegevens over steun die actueel en gemakkelijk toegankelijk zijn. Daartoe passen de Europese Commissie en een aantal lidstaten nu al de wereldwijd overeengekomen gemeenschappelijke norm voor de publicatie van informatie over hulp toe. Ze doen dat door tijdig gedetailleerde informatie te publiceren over waar en hoe de steun wordt besteed.

- Gezamenlijke programmering moet zorgen voor een gemeenschappelijke Europese reactie op het ontwikkelingsplan van een partnerland, onder meer door het werk te verdelen. De EU bepaalt samen met de lidstaten welke donor in welke sector zal werken. Dat is doeltreffender en leidt tot betere resultaten. De EU speelt vooral een coördinerende en faciliterende rol. De EU past de gezamenlijke programmering al voor meer dan twintig landen toe. Zij is bovendien van plan om dat in te voeren voor nog eens zo'n veertig partnerlanden. Daarmee zou meer dan 60 % van de door de EU-instellingen beheerde programmeerbare hulp op landniveau onder gezamenlijke programmering vallen.

De volgende stap in dit internationale proces is de eerste bijeenkomst op hoog niveau van het mondiale partnerschap voor doeltreffende ontwikkelingssamenwerking in Mexico in april 2014. Daar zullen de vorderingen met betrekking tot de verbintenissen worden geëvalueerd. Het is de bedoeling om de uitdagingen aan te pakken en de tenuitvoerlegging in een stroomversnelling te brengen.

Het ontwikkelingsbeleid van de EU en de bilaterale samenwerking tussen de lidstaten en de ontwikkelingslanden versterken elkaar. Veel ander EU-beleid heeft eveneens gevolgen voor ontwikkelingslanden en wordt daarom afgestemd op het ontwikkelingsbeleid.

De EU beheert programma's ter bevordering van de reproductieve gezondheid en de gezondheid van kinderen in vluchtelingenkampen, zoals hier in Thailand.

Het directoraat-generaal van de Commissie Ontwikkeling en Samenwerking — EuropeAid is belast met de uitwerking van het EU-beleid voor ontwikkelingssamenwerking en de uitvoering ervan in partnerlanden. Om de samenhang van de externe betrekkingen en de ontwikkelingssamenwerking te versterken, streeft de Europese Dienst voor extern optreden (EDED) ernaar al zijn beleid en maatregelen in overeenstemming te brengen met de ontwikkelingsdoelstellingen.

Wereldwijd heeft de EU 140 delegaties en bureaus. Die beheren de ontwikkelings- en samenwerkingsprogramma's en vertegenwoordigen de EU in hun gastland. Zo kan de plaatselijke EU-delegatie bijvoorbeeld de prioriteiten bijstellen en inspelen op de onmiddellijke behoeften na een conflict of een natuurramp.

Bij de vaststelling van haar beleid, de uitvoering van de hulp en het toezicht daarop werkt de EU samen met internationale organisaties die met hun netwerken en deskundigheid de EU-middelen kunnen aanvullen. Een aantal belangrijke organisaties en groeperingen zijn de Verenigde Naties, de OESO, de Wereldbank, de G8 en de G20. De EU blijft via regelmatige dialoog en contacten in contact met andere belangrijke traditionele donoren (zoals Japan, Korea en de Verenigde Staten) en steeds vaker ook met opkomende economieën.

De rol van het maatschappelijk middenveld

Het maatschappelijk middenveld is een belangrijke partner van donoren in ontwikkelingslanden. Niet-overheidsactoren zijn bijvoorbeeld niet-gouvernementele organisaties (ngo's), beroepsverenigingen, sociale partners, universiteiten of de media. Die organisaties staan gewoonlijk dichtbij de lokale gemeenschappen en kunnen donoren helpen om in de behoeften van de bevolking te voorzien. Zij krijgen daarom ook steeds meer verantwoordelijkheden bij het vormgeven van de strategieën en de programmering.

Als het maatschappelijk middenveld een sterkere rol gaat spelen in de ontwikkeling, komt dat ook de lokale inbreng ten goede.

Wat de EU doet

Van woorden naar daden

Nu de termijn voor de verwezenlijking van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen van 2015 nadert, worden de omvang en het tempo van de ontwikkeling in de afgelopen twaalf jaar goed duidelijk.

Volgens een verslag van de Verenigde Naties van juli 2012 is een aantal belangrijke streefdoelen al gehaald:

- De extreme armoede is met de helft teruggedrongen en blijft afnemen in alle regio's.
- Het aandeel van de bevolking dat geen toegang heeft tot drinkbaar water, is gehalveerd.
- De levensomstandigheden van meer dan 200 miljoen mensen in sloppenwijken (twee keer zoveel als het streefdoel voor 2020) zijn verbeterd.
- Meisjes worden nu even vaak ingeschreven in de basisschool als jongens.
- De vooruitgang bij het terugdringen van de kindersterfte en kraambedsterfte raakt in een stroomversnelling.

De EU heeft in belangrijke mate bijgedragen tot de behaalde resultaten. Of het nu gaat om investeringen in gezondheidszorg, onderwijs, wegen of landbouw, de EU-steun heeft tastbare vorderingen opgeleverd. Sinds 2000 konden dankzij de EU-steun meer dan 13 miljoen kinderen basisonderwijs volgen en meer dan 18 miljoen kinderen werden ingeënt tegen de mazelen. De EU-ontwikkelingshulp heeft miljoenen gezinnen toegang gegeven tot water en sanitaire voorzieningen. Aangezien sommige doelstellingen, zoals het uitbannen van honger en het gebrek aan sanitaire voorzieningen, nog niet zijn verwezenlijkt, heeft de EU in september 2011 besloten om nog eens 1 miljard € vrij te maken. Met dat bedrag moeten die doelstellingen worden gerealiseerd in die landen van de ACS-groep waar de problemen het grootst zijn.

De EU is samen met de lidstaten de grootste donor op het gebied van energie wereldwijd. Zij heeft al miljoenen mensen geholpen om toegang te krijgen tot duurzame energie. De EU levert ook de grootste bijdrage aan klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden. Haar steun helpt om de wereldwijde biodiversiteit te beschermen, landen voor

natuurrampen te behoeden en de bossen in stand te houden door bijvoorbeeld illegale houtkap te bestrijden.

Steun op maat

De hulp van de EU wordt afgestemd op elk specifiek domein van ontwikkelingssamenwerking. Ze ondersteunt programma's en initiatieven waar hele regio's van profiteren in plaats van afzonderlijke landen of sectoren. Regionale samenwerking is een doeltreffend instrument om grensoverschrijdende uitdagingen, zoals klimaatverandering en handel, aan te pakken. Wereldwijde initiatieven met een thematische dimensie worden uitgevoerd met de specifieke plaatselijke situatie in het achterhoofd.

Vier op de vijf minst ontwikkelde landen ter wereld zijn ACS-landen, en dan hoofdzakelijk Afrikaanse landen. Het merendeel van de EU-financiering voor die regio is afkomstig van het Europees Ontwikkelingsfonds, dat voor de periode 2008-2013 in totaal 22,7 miljard € had uitgetrokken.

Het strategische partnerschap tussen Afrika en de EU vormt het kader voor de samenwerking tussen de twee continenten. In 2007 werden de partners het eens over een gemeenschappelijke Afrika-EU-strategie. Daarin werden voor elke sector mijlpalen vastgesteld. Die strategie draagt in belangrijke mate bij tot de voortgang ten aanzien van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen, die kan worden afgemeten aan kwantitatieve indicatoren. Zo streven de Europese en de Afrikaanse partners bijvoorbeeld

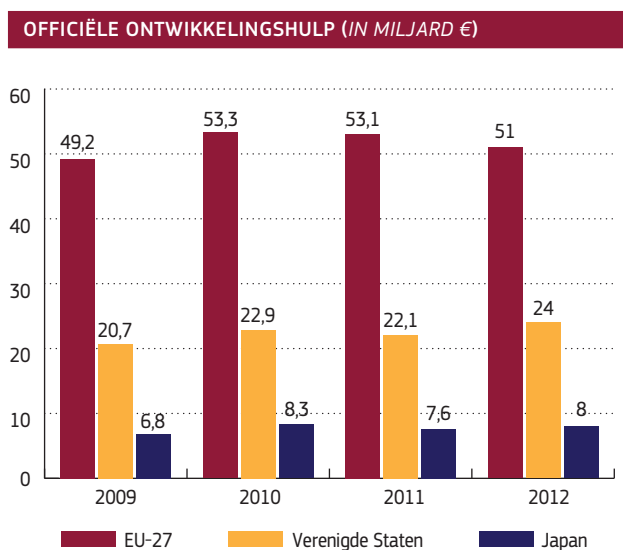
Een „voedsel voor werk“-project in de omgeving van Nairobi, Kenia, voorziet in water voor vee en gewassen.

Egypte heeft zijn streefdoel van universeel basisonderwijs bereikt.

een aantal concrete doelen na om tegen 2020 voor beide continenten betrouwbare, veilige, betaalbare en klimaatvriendelijke energiediensten te verzekeren.

Door de snelle ontwikkeling in Azië zijn de armoedecijfers aanzienlijk gedaald. Toch woont nog steeds twee derde van alle armen op de wereld in die regio. Er is dan ook behoefte aan een gedifferentieerde aanpak die onderscheid maakt tussen arme landen en opkomende economieën. In haar betrekkingen met opkomende landen stapt de EU steeds meer af van een rol als donor en gaat zij steeds vaker de rol van strategische partner vervullen. In die hoedanigheid heeft zij reeds een belangrijke rol gespeeld in de geboekte vooruitgang. Voor de regionale samenwerking met Azië voor de periode 2007-2013 werd een indicatief bedrag van 775 miljoen € uitgetrokken.

De EU was wereldwijd de grootste donor in 2012. Het totaalbedrag lag toen iets lager dan in 2011, aangezien de verhoging van de hulp in sommige EU-landen weer werd tenietgedaan door bezuinigingen vanwege de crisis elders.

Ook bij de activiteiten van de EU in de landen van het nabuurschap ligt de nadruk eerder op samenwerking dan op hulp. Om de welvaart, veiligheid en stabiliteit buiten de EU-grenzen te versterken, wordt in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid bijstand verleend aan de buurlanden. In de periode 2007-2013 werd daarvoor bijna 12 miljard € vrijgemaakt.

Als reactie op de volksopstanden in het Middellandse Zeegebied hanteert de EU een nieuwe aanpak om de eisen van politieke participatie en vrijheid te ondersteunen. De EU levert ook een aanzienlijke bijdrage aan de hulp voor fragiele staten (50 % van de totale EU-hulp). In noodsituaties moet in de eerste plaats worden voorzien in de dringendste behoeften. Tegelijkertijd moet echter de samenhang tussen humanitaire hulp en duurzame ontwikkeling worden verzekerd.

De EU is de grootste donor en de op één na grootste buitenlandse investeerder in Latijns-Amerika. Zij geldt ook als de tweede grootste handelspartner ervan. Dat partnerschap heeft ervoor gezorgd dat heel wat vooruitgang kon worden geboekt bij de verwezenlijking van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen in de regio, met name op het gebied van toegang tot basisonderwijs. Ongelijkheid, gebrekkige infrastructuur en onvoldoende toegang tot drinkwater zijn enkele van de uitdagingen die nog moeten worden aangepakt. De EU-financiering voor Latijns-Amerika bedraagt jaarlijks gemiddeld 500 miljoen €. Die steun is vooral gericht op sociale samenhang, regionale integratie, goed bestuur en duurzame ontwikkeling.

Mensen helpen zichzelf te helpen

Of het nu gaat om voedselzekerheid of milieu, sociale aspecten of mensenrechten, de EU treedt op waar nodig en waar zij een verschil kan maken.

Democratisch bestuur — Dit is een van de belangrijkste prioriteiten van ontwikkelingssamenwerking. De afgelopen jaren heeft de EU de beleidsdialoog met de partnerlanden met succes gecombineerd met sectorspecifieke steun en bewustmakingsactiviteiten om het bestuur te verbeteren. Alleen al in 2010 werd 1,5 miljard € van de door de EU beheerde middelen voor ontwikkeling besteed aan maatregelen die het bestuur ondersteunen.

Landbouw en voedselzekerheid — De EU heeft van het uitbannen van armoede en honger een prioriteit gemaakt. Zij maakt elk jaar 600 miljoen € vrij om mensen overal ter wereld toegang te geven tot basisvoedsel. Die hulp vormt een aanvulling op de humanitaire voedselhulp die wordt verstrekt

De EU financiert een project voor de instandhouding van de biodiversiteit in het Gola-bosreservaat in Sierra Leone, een van de minst ontwikkelde landen ter wereld.

in crisissituaties. Met de 1 miljard € van de Voedselvoorzieningsfaciliteit van de EU, die in 2009 werd gelanceerd, werden al meer dan 50 miljoen mensen geholpen. De EU heeft in de periode 2004-2010 ongeveer 24 miljoen mensen voorzien van zaaigoed, werktuigen, geldtransfers en voedsel, om hen zo te helpen uit de armoede te komen. De productiviteit van kleine landbouwers en de weerbaarheid van plattelandsgemeenschappen kunnen worden verbeterd door een duurzaam landbouwmodel te bevorderen dat is aangepast aan de werkelijkheid in ontwikkelingslanden.

Handel — Handel heeft het afgelopen decennium miljoenen mensen geholpen om uit de armoede te komen. De EU is de grootste verstrekker van hulp voor de handel, en de Europese markt staat het meest open voor ontwikkelingslanden. Het systeem voor algemene preferenties heeft de tarieven voor goederen uit 176 ontwikkelingslanden en -gebieden verlaagd. De EU helpt de ACS-landen met hun integratie in de wereld economie. Plaatselijke economieën en groei kunnen worden gestimuleerd via economische partnerschapsovereenkomsten met de EU. Die partnerschapsovereenkomsten reiken verder dan vrijhandelsovereenkomsten. Zij houden namelijk ook rekening met de sociaaleconomische context en helpen landen bij de uitvoering van de overeenkomst. Zij stellen de EU-markten verder open, maar geven ACS-landen tot 25 jaar de tijd om hun markt open te stellen voor invoer uit de EU.

Water en energie — Sinds 2004 kregen meer dan 70 miljoen mensen in ontwikkelingslanden toegang tot drinkwater en 24,5 miljoen tot sanitaire voorzieningen. De EU-programma's voor water en sanitaire voorzieningen hebben een budget van 400 miljoen € per jaar. Dat geld is bestemd voor de aanleg van infrastructuur voor drinkwater- en afvalwatersystemen en voor essentiële sanitaire voorzieningen en hygiëne.

Groei op basis van handel voor de armste landen

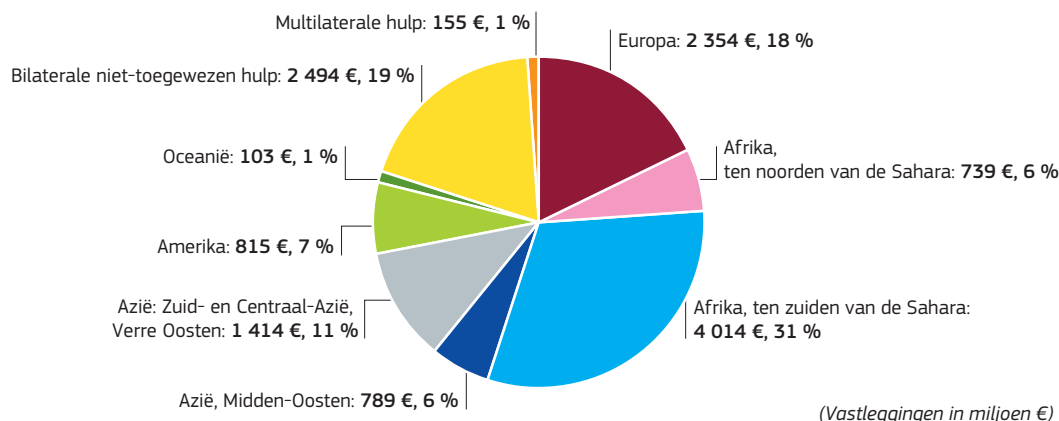
Om de minst ontwikkelde landen volledig op te nemen in het internationale handelsstelsel, schenkt de EU in haar strategie „Hulp voor handel” veel aandacht aan de behoeften van die landen. Dat merk je ook echt op het terrein: tussen 2000 en 2008 groeide het bbp per hoofd van de bevolking in die landen van 325 tot 625 USD. In 2012 diende de EU plannen in om de minst ontwikkelde landen te helpen de voordelen van open markten volledig te benutten. Daardoor kunnen zij belemmeringen voor de handel beter aanpakken, makkelijker aan internationale normen voldoen en het ondernemingsklimaat verbeteren.

Aangezien energiearmoede een prangende mondiale uitdaging blijft, investeert de EU fors in toegang tot energie, duurzame energie en een continue energievoorziening in ontwikkelingslanden. Alleen al in 2010 trok zij in totaal 319,49 miljoen € uit voor energieopwekking en -voorziening. Die inspanningen beginnen nu hun vruchten af te werpen. In de ACS-landen, waar het probleem het nijpendst is, kregen tussen 2007 en 2011 15 miljoen begunstigden toegang tot moderne energiediensten.

Kinderen poetsen hun tanden bij een EU-project voor gezondheidszorg in Nicaragua, Midden-Amerika.

REGIONALE VERDELING VAN EU-HULP AAN ONTWIKKELINGSLANDEN IN 2012

Duurzame energie voor iedereen

Naar aanleiding van de start van het VN-initiatief om te voorzien in duurzame energie voor iedereen, heeft de EU van die doelstelling een absolute prioriteit gemaakt in haar ontwikkelingsbeleid. Er werd een drieledige doelstelling vastgesteld voor 2030:

- *universele toegang tot moderne energiediensten;*
- *een verdubbeling van het tempo van de verbeteringen op het gebied van energie-efficiëntie;*
- *een verdubbeling van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de mondiale energiemix.*

Op de EU-top over duurzame energie voor iedereen in 2012 kondigde Commissievoorzitter José Manuel Barroso aan dat de EU ontwikkelingslanden zou gaan helpen om nog eens 500 miljoen mensen toegang te geven tot energie tegen 2030.

voor duurzame ontwikkeling en heeft alle grote multilaterale milieuovereenkomsten geratificeerd. Zij voert momenteel in het kader van haar armoedebestrijding een strategie uit voor het beheer van natuurlijke hulpbronnen. Die strategie heeft rechtstreeks bijgedragen tot milieuduurzaamheid, een van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen. Een afname van de ontbossing, de verbetering van sloppenwijken en een betere toegang tot veilig drinkwater zijn slechts enkele van de resultaten. Toch zijn er nog heel wat milieu-uitdagingen die moeten worden aangepakt. Voor de periode 2011-2013 werd voor die strategie ongeveer 517 miljoen € gereserveerd.

Een drinkwaterproject in Papoea-Nieuw-Guinea. Toegang tot drinkwater blijft een probleem in ontwikkelingslanden.

Milieu en natuurlijke hulpbronnen — De armste landen ter wereld zijn ook het kwetsbaarst voor milieugevaren, en met name voor de gevolgen van klimaatverandering. Zij worden zwaar getroffen door de uitputting van de natuurlijke hulpbronnen. De EU pleit op internationaal vlak heel duidelijk

De voedselzekerheid verbeteren in het door rampen geteisterde Haïti

Haïti is een van de armste landen ter wereld. Toen het land in januari 2010 werd getroffen door een enorme aardbeving, werd de bestaande voedselcrisis er alleen nog maar erger op. De combinatie van hoge invoerprijzen met verloren oogsten na de doortocht van verschillende orkanen had een vernietigend effect op de voedselvoorziening.

Dankzij een door de EU gefinancierd project gericht op 300 000 huishoudens van boeren in het noordoosten van Haïti ging de situatie erop vooruit. Er werd actie ondernomen om de landbouwactiviteiten uit te breiden en te diversifiëren, en het waterbeheer en de aquacultuur te verbeteren.

Het initiatief maakte een wereld van verschil voor de plaatselijke bevolking. Er werden 692 waterreservoirs en 2 550 graansilo's gebouwd, en er werd zaaigoed verdeeld, wat de opbrengsten en het levensonderhoud van veel mensen aanzienlijk verbeterde.

„Bij droogte gaat de volledige productie verloren als je geen waterbekken hebt,” legt Gédéon Richè, een van de begunstigden van het project, uit. „Dankzij het waterbekken heb ik nu een goede oogst, ik heb groenten om te eten, en dat helpt mijn gezin enorm.”

Het project, dat werd uitgevoerd in samenwerking met de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, kreeg in totaal 9,6 miljoen € financiering van de EU in de periode 2009-2011.

Essentiële zorg voor baby's en hun moeders in Kazachstan

Nadat Kazachstan in 1991 onafhankelijk werd, bezuinigde de overheid fors op gezondheidszorg zodat de kwaliteit van die zorg erop achteruitging. Het gevolg is dat er elk jaar duizenden baby's en kleine kinderen sterven, omdat zij niet de nodige zorg krijgen. Ook de gezondheid van de moeders blijft een ernstig probleem.

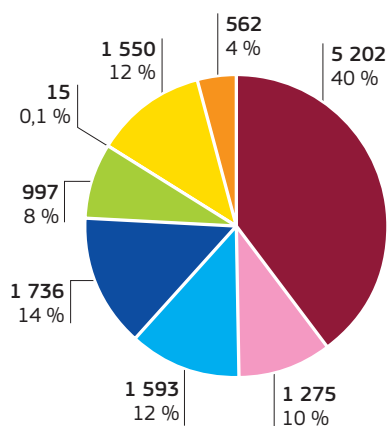
Om de prenatale zorg en kindergeneeskunde in het land te verbeteren, besloot de EU om gericht hulp te bieden. Zij steunde een project dat het Kazachse ministerie van Volksgezondheid hielp bij de ontwikkeling van een nationale gezondheidsstrategie voor moeders en kinderen. Gezinnen, gemeenschappen en zorgverleners werden betrokken bij de hervormingen. Er werden richtsnoeren opgesteld voor de meest voorkomende aandoeningen en de bijbehorende complicaties. De zorgverleners kregen opleiding en advies.

Die benadering was een succes. De gezondheidszorg voor moeders en kinderen ging er sterk op vooruit en die ontwikkeling gaat nog steeds door. Gezinnen en gemeenschappen werden nauwer betrokken bij het verbeteren van de gezondheid van moeder en kind. „Een van de vele troeven van een geïntegreerde aanpak van kinderziekten is dat we leren hoe we de afstand tussen arts en patiënt kunnen verkleinen”, zegt Polina Slugina, een kinderarts in het district Osakarov.

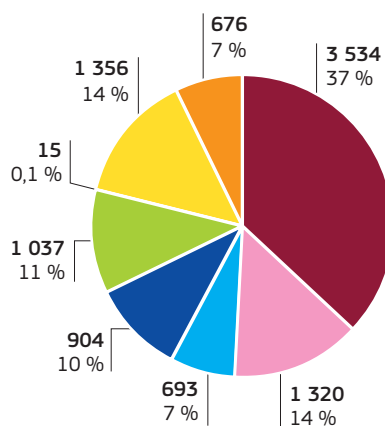
De millenniumontwikkelingsdoelstellingen voor de kindersterfte en de gezondheid van moeders zijn in Kazachstan nog niet bereikt.

SECTORALE VERDELING VAN EU-HULP AAN ONTWIKKELINGSLANDEN, 2012

Vastleggingen 2012 (in miljoen €)

Uitbetalingen 2012 (in miljoen €)

- Sociale infrastructuur: onderwijs en gezondheid, water, regering en maatschappelijk middenveld, overige
- Economische infrastructuur en diensten: vervoer, communicatie, energie, overige diensten
- Productie: landbouw, bosbouw en visserij, industrie, mijnbouw en bouw, handel en toerisme
- Meerdere sectoren/ sectoroverschrijdend: milieu, overige
- Begrotingssteun, voedselhulp, voedselzekerheid
- Acties in verband met schulden
- Humanitaire hulp: noodhulp, hulp voor heropbouw en herstel, rampenpreventie en -paraatheid
- Overige/niet-toegewezen: administratieve uitgaven, niet nader bepaald

Microfinanciering voor Afrika: kleine leningen, grote impact

Microfinanciering maakt het eenvoudiger voor armen om toegang te krijgen tot financiering. Om hun volledige potentieel als economisch ontwikkelingsinstrument voor Afrika te kunnen waarmaken, moeten instellingen voor microfinanciering hun normen voor risicobeheer en transparantie verbeteren. De EU heeft steun verleend aan het programma voor capaciteitsopbouw Smartrac. Daarbij worden Afrikaanse instellingen voor microfinanciering geholpen hun vaardigheden op het gebied van risicobeheersing en -monitoring te verbeteren.

Smartrac staat voor duurzaamheid, beheer, verantwoordingsplicht, risico, transparantie, zekerheid en naleving. Het programma moest de toegang tot kredieten verbeteren. Daarom werd de positie van plaatselijke aanbieders van microfinanciering versterkt door hun de nodige kennis bij te brengen. Instellingen voor microfinanciering en plaatselijke dienstverleners kregen risicobeheersingsinstrumenten ter beschikking.

Het werd een bijzonder geslaagde onderneming: ongeveer 700 000 klanten met een laag inkomen maakten gebruik van de diensten van de twaalf ondersteunde instellingen voor microfinanciering. Het groeipercentage voor de dienstverleners die hulp hadden gekregen, lag tussen 4 en 160 %.

Het project liep in Angola, Gambia, Ghana, Kenia, Malawi, Nigeria, Rwanda en Tanzania. De EU-bijdrage tussen 2006 en 2009 bedroeg 348 000 €. De samenwerking tussen de Europese Unie en de ACS-landen op het gebied van microfinanciering valt momenteel onder het ACS/EU-microfinancieringsprogramma (2010-2014). De partners werken aan de ontwikkeling van inclusieve financiële stelsels die zijn aangepast aan de behoeften van armen. Zo wordt de groei en een betere verdeling van de welvaart gestimuleerd.

Vooruitzicht

Onze ambities waarmaken

In de loop der jaren is de ontwikkelingshulp van de EU gestaag toegenomen en efficiënter gemaakt. Nu de crisis haar tol eist van economieën overal ter wereld is het belangrijker dan ooit dat zowel de efficiëntie als het ambitieniveau van de hulp wordt verhoogd. Een verhoging van de hulpniveaus geeft niet alleen blijk van duurzame solidariteit, maar vormt ook een investering op de lange termijn.

De EU dringt er bij de lidstaten op aan meer te doen om het overeengekomen streefdoel voor officiële ontwikkelingshulp van 0,7 % van het bruto nationaal inkomen tegen 2015 te bereiken.

In de „Agenda voor verandering” werden concrete maatregelen vastgesteld om samen te werken aan meer efficiëntie — bijvoorbeeld door de nadruk te leggen op de behoeftigste landen, fragiele staten, groeigeoriënteerde sectoren, een betere verdeling van de arbeid en beter bestuur. De tenuitvoerlegging van die agenda vormt een essentiële stap in de richting van een eerlijkere wereld.

De debatten over de rol van het ontwikkelingsbeleid na de termijn van 2015 voor de millenniumontwikkelingsdoelstellingen zijn een ideale gelegenheid om de mondiale samenwerking te verfijnen. Op basis van het beleidsvoorstel van de Commissie „Een waardig leven voor iedereen” werd in juni 2013 een EU-standpunt overeengekomen. Daarin werd benadrukt dat het ontwikkelingsbeleid na 2015 de verbintenis van de internationale gemeenschap om

Een veldarbeider in Kenia profiteert van een door de EU gefinancierde regeling om de fruit- en groentesector te ondersteunen en te ontwikkelen.

armoede uit te bannen en te zorgen voor duurzame ontwikkeling, zou moeten versterken.

Daartoe zou een nieuw kader moeten voorzien in basislevensomstandigheden; inclusieve en duurzame groei moeten bevorderen; moeten bijdragen tot het duurzame beheer van onze natuurlijke hulpbronnen; moeten zorgen voor rechtvaardigheid, billijkheid en gelijkheid; en rekening moeten houden met de bijzondere situatie van landen waar een conflict heerst en van kwetsbare landen. Dat zijn belangrijke aandachtspunten die ook duidelijk naar voren zijn gekomen tijdens de Europese Ontwikkelingsdagen van 2013, waar het proces na 2015 werd bekeken. De EU zal zich blijven inzetten voor een ambitieus kader voor de periode na 2015 en ervoor zorgen dat de EU haar prioriteiten op alle relevante fora naar voren brengt.

Plattelandsontwikkeling is een van de prioriteiten van de EU-samenwerking met Gambia, een van de armste landen ter wereld.

Meer informatie

- ▶ **Ontwikkeling en samenwerking — EuropeAid:** http://ec.europa.eu/europeaid/index_nl.htm
- ▶ **Capacity4dev.eu** — Zorgen voor verbondenheid binnen de ontwikkelingsgemeenschap:
<http://capacity4dev.ec.europa.eu>
- ▶ **Europese Dienst voor extern optreden:** http://eeas.europa.eu/index_nl.htm
- ▶ **Humanitaire hulp en bescherming van de burger:** http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm
- ▶ **Vragen over de Europese Unie? Europe Direct kan u helpen:** 00 800 6 7 8 9 10 11 —
<http://europedirect.europa.eu>

